Machiavellisme, Preventieve Jaloezie en de Rol van Relatievertrouwen

Kay van Rijn

Studentnummer: s5491401

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit Groningen

PSB3A-BT15: Bachelor These

Supervisor: dr. Dick Barelds

Tweede beoordelaar: prof. Dr. Ernestine Gordijn

In samenwerking met: Ingrid Meulenbelt, Inte Meijering, Joëlle van Ravenhorst, Susan Gerbers en Tessa Wever

23 Juni 2026

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

Machiavellianism, Preventive Jealousy, and the Role of Trust in Relationships

Abstract

Preventive jealousy is characterized by the use of controlling and manipulative strategies to prevent contact between one's partner and a rival. This form of jealousy is associated with Machiavellianism. Although this link has been demonstrated in previous research, little is known about the underlying mechanism linking Machiavellianism and preventive jealousy.

The current study examined the mediating role of relationship trust in the relationship between Machiavellianism and preventive jealousy. Using an online questionnaire administered to 182 adults in an intimate relationship, the levels of Machiavellianism, preventive jealousy, and relationship trust were measured. The results confirmed the first hypothesis, which posited that Machiavellianism is positively associated with preventive jealousy. However, no support was found for the second hypothesis, which posited that relationship trust plays a mediating role in the relationship between Machiavellianism and preventive jealousy. These results suggest that the "dark" nature of preventive jealousy may stem more from a fundamental strategic need for power and control than from a lack of relationship trust. The results offer practical insights for relationship therapy. In relationships where Machiavellianism and preventive jealousy are present, there should possibly be more emphasis on recognizing manipulative patterns and controlling behavior than simply on increasing trust.

Keywords: Machiavellianism, preventive jealousy, relationship trust, romantic relationships

Samenvatting

Preventieve jaloezie wordt gekenmerkt door het inzetten van controlerende en manipulatieve strategieën om contact tussen de partner en een rivaal te voorkomen. Deze vorm van jaloezie wordt geassocieerd met machiavellisme. Ondanks dat dit verband in eerder onderzoek is aangetoond, is er nog weinig bekend over het verklarende mechanisme tussen machiavellisme en preventieve jaloezie.

De huidige studie onderzocht de mediërende rol van relatievertrouwen in het verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie. Doormiddel van een online vragenlijst onder 182 volwassenen die in een intieme relatie zitten werd de mate van machiavellisme, preventieve jaloezie en relatievertrouwen gemeten. De resultaten bevestigden de eerste hypothese waarin gesteld werd dat machiavellisme positief samenhangt met preventieve jaloezie. Echter werd er geen ondersteuning gevonden voor de tweede hypothese waarin gesteld werd dat relatievertrouwen een mediërende rol speelt in het verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie. Deze resultaten suggereren dat de ´duistere´ aard van preventieve jaloezie mogelijk eerder voortkomt uit een fundamentele strategische behoefte aan macht en controle dan vanuit een gebrek aan relatievertrouwen. De resultaten bieden praktische handvatten voor relatietherapie. Wanneer er in relaties sprake is van machiavellisme en preventief jaloers gedrag zou mogelijk meer nadruk moeten liggen op het herkennen van manipulatieve patronen en controlerend gedrag dan enkel op het vergroten van vertrouwen.

Trefwoorden: machiavellisme, preventieve jaloezie, relatievertrouwen, partnerrelaties

Machiavellisme, Preventieve Jaloezie en de Rol van Relatievertrouwen

Jaloezie in partnerrelaties is iets waar bijna iedereen in zijn leven mee te maken krijgt. Hoewel het tegenwoordig wordt gezien als een complexe emotie die een grote rol speelt in de interpersoonlijke dynamiek (Papa et al., 2026) werd er vroeger een stuk negatiever naar jaloezie gekeken. Tweehonderd jaar geleden werd jaloezie vaak beschreven vanuit een ziekteleer waarbij het als een psychische afwijking werd gezien. Daarnaast werd het ook gezien als een bijproduct van de kapitalistische samenleving, waarin de partner vanuit bezitsdrang als persoonlijk eigendom werd gezien (Buss & Haselton, 2005). In de psychologie van tegenwoordig wordt jaloezie gezien als een mechanisme dat zich kenmerkt door achterdocht en een behoefte aan exclusiviteit met als doel een relatie te behouden of te herstellen (Miceli en Castelfranchi, 2007).

Het onderzoeken en begrijpen van jaloezie is erg belangrijk omdat het kan leiden tot schadelijke gedragingen binnen een relatie (Brewer en Abell, 2016). Dit is bijvoorbeeld relevant bij personen met een machiavellistische persoonlijkheid die wordt gekenmerkt door een manipulatieve stijl, cynisme en emotionele afstandelijkheid (Brewer & Abell, 2017). Eerder onderzoek van Barelds en Dijkstra (2021) heeft aangetoond dat machiavellisme samenhangt met preventieve jaloezie. Dit is een vorm van jaloezie waarbij controlerende en manipulatieve strategieën worden ingezet om te voorkomen dat een partner in contact komt met mogelijke rivalen.

In het huidige onderzoek zal gekeken worden naar hoe en waarom dit verband bestaat. Dit verband lijkt mogelijk voort te komen uit een gebrek aan relatievertrouwen. Personen die hoog scoren op machiavellisme hebben vaak een wantrouwende blik op de wereld. Dit trekt zich in relaties door tot een gebrek aan vertrouwen in hun partner (Ináncsi et al., 2018). In dit huidige onderzoek wordt daarom de mogelijk mediërende rol van relatievertrouwen onderzocht in het verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie. Hiermee hopen we

meer inzicht te krijgen in hoe deze en mogelijk ook andere duistere persoonlijkheidskenmerken preventief jaloers gedrag tot stand brengen en daarmee de kwaliteit en veiligheid van intieme relaties beïnvloeden.

Jaloezie

Volgens Papa en collega´s (2026) speelt jaloezie een grote rol bij de vorming van de interpersoonlijke dynamiek in intieme relaties. Volgens hen is het één van de meest complexe en fascinerende emoties die een mens heeft. Jaloezie wordt getriggerd door de dreiging of het echte verlies van een waardevolle vaak romantische of seksuele relatie door de fysieke of ingebeelde aanwezigheid van een rivaal (Dijkstra & Buunk, 1998). Volgens Miceli en Castelfranchi (2007) wordt jaloezie gekenmerkt door achterdocht en de behoefte aan exclusiviteit, wat terug te zien is in het willen behouden of herstellen van een waardevolle relatie. Daarnaast bevat jaloezie volgens Miceli en Castelfranchi (2007) ook een component van afgunst wanneer de jaloerse persoon zichzelf vergelijkt met een rivaal waaraan hij zichzelf minderwaardig voelt.

Jaloezie komt op verschillende manieren voor. Pfeiffer en Wong (1989) verdeelden jaloezie in jaloerse emoties, cognities en gedragingen. Deze indeling lijkt een beetje op de drie categorieën jaloezie die Barelds en Dijkstra (2021) beschrijven in hun onderzoek gebaseerd op het onderzoek van Buunk (1997) waar jaloezie onderverdeeld wordt in: reactieve, angstige en preventieve jaloezie. Negatieve gevoelens zoals woede en verdriet ten gevolge van dat de partner emotioneel of seksueel ontrouw is geweest vallen onder reactieve jaloezie (Buunk, 1997). Deze reactieve jaloezie lijkt op wat Pfeiffer en Wong (1989) omschreven als emotionele jaloezie. Angstige jaloezie uit het onderzoek van Buunk (1997) lijkt op de cognitief gefocuste jaloezie uit het model van Pfeiffer en Wong (1989) en omvat bijvoorbeeld het piekeren over of het mentaal beelden creëren van je partner die ontrouw is. Dit leidt vaak tot gevoelens van angst en wantrouwen. De laatste categorie uit het onderzoek

van Buunk (1997) is preventieve jaloezie en lijkt op de gedragsmatige jaloezie uit het model van Pfeiffer en Wong (1989). Deze categorie omvat antecedente strategieën en gedragingen om te voorkomen dat de partner in contact komt met personen van het andere geslacht (of bij homoseksuele relaties: hetzelfde geslacht). Dit kunnen negatieve gedragingen zijn zoals (in extreme gevallen) de partner verplichten naar de grond te kijken tijdens een wandeling op straat om te voorkomen dat de partner in contact kan komen met mogelijke rivalen. Echter kunnen dit ook positieve gedragingen zijn zoals het kopen van cadeaus om de partner geïnteresseerd te houden in de relatie (Barelds & Dijkstra, 2021; Buunk, 1997). In ons onderzoek zullen we ons richten op deze laatste vorm van jaloezie ´de preventieve jaloezie´.

Machiavellisme en Preventieve Jaloezie

Het onderzoek van Buunk (1997) naar persoonlijkheid en jaloezie toonde aan dat persoonlijkheidskenmerken goede voorspellers zijn van jaloezie omdat ze bepalen hoe iemand zichzelf ziet binnen een relatie, welke verwachtingen diegene heeft van een partner en welke strategieën hij of zij gebruikt om de relatie te beschermen. Het onderzoek van Barelds en Dijkstra (2021) laat zien dat naast de algemene persoonlijkheidskenmerken waar Buunk (1997) onderzoek naar deed ook zogenoemde duistere persoonlijkheidskenmerken voorspellers zijn voor de verschillende vormen van jaloezie. Duistere persoonlijkheidskenmerken worden ook wel samengevoegd onder de term The Dark Triad. Hieronder vallen de persoonlijkheidskenmerken: machiavellisme, psychopathie en narcisme (Paulhus et al., 2002). Ondanks de onderlinge verschillen tussen de drie persoonlijkheidskenmerken worden ze alle drie gekarakteriseerd door korte termijn, zelfzuchtige en uitbuitende sociale strategieën. Dit maakt dat personen die hoger scoren op de persoonlijkheidskenmerken uit The Dark Triad sterk scoren op het gebruik van oneerlijk en manipulatief gedrag en dat er over het algemeen een lage mate van vriendelijkheid wordt gerapporteerd (Jonason & Webster, 2010). Waar in het onderzoek van Buunk (1997)

kenmerken zoals neuroticisme vooral angstige jaloezie voorspellen, door gevoelens van onzekerheid, lieten de resultaten in het onderzoek van Barelds en Dijkstra (2021) zien dat machiavellisme voorspellend is voor preventieve jaloezie. Barelds en Dijkstra (2021) geven aan dat het sterke verband met machiavellisme aantoont dat preventieve jaloezie een groter manipulatief component bevat dan voorheen werd gedacht. Dit geeft preventieve jaloezie een 'donkerder' karakter dan de andere vormen van jaloezie.

Dit is goed te begrijpen wanneer er binnen een relatie wordt gekeken naar de gedragingen van personen die hoog scoren op machiavellisme. Machiavellisme wordt omschreven als een manipulatieve interpersoonlijke stijl die bereid is om anderen te gebruiken/beïnvloeden met een duidelijke voorkeur voor emotioneel afstandelijke relaties. Het wordt gekenmerkt door cynisme, wantrouwen/achterdocht, emotionele onthechting en strategische interacties (Brewer & Abell, 2017). De manipulatie, zoals het de partner verplichten naar de grond te kijken, het kopen van cadeautjes en de voorkeur voor emotionele afstandelijkheid is ook terug te zien in het onderzoek van Brewer en Abell (2016) naar machiavellisme en de beëindiging van relaties. Brewer en Abell (2016) laten zien dat vrouwen met sterke machiavellistische trekken vaker kiezen voor indirecte en manipulatieve breuk strategieën. Zo laten ze soms de wens om de relatie te beëindigen expres weten aan derden waarvan ze weten dat die hun partner zal informeren. Ook maken ze de relatie soms zo onaangenaam mogelijk voor de partner met als doel dat de partner zelf de beslissing neemt de relatie te verbreken. Het emotioneel afstandelijk zijn is volgens Brewer en Abell (2016) te zien in het gedrag waarbij een relatie beëindigd wordt doormiddel van een appje of door zich terug te trekken uit de relatie door toekomstige afspraken om elkaar te zien te mijden of af te zeggen. Volgens Brewer en Abell (2016) komt dit gedrag voort uit de wens om conflict te minimaliseren en de eigen reputatie te beschermen.

Naast het controlerende, manipulatieve en afstandelijke gedrag laat recent onderzoek ook zien dat machiavellisme een voorspeller is van het plegen van psychologische mishandeling in bijvoorbeeld de vorm van denigratie en intimidatie (Carton & Egan, 2016). De verschillende onderzoeksbevindingen over machiavellisme laten een duidelijk probleem zien bij het behouden en onderhouden van relaties en het tonen van preventief jaloers gedrag.

De Mediërende rol van Relatievertrouwen

Volgens Brewer en Abell (2017) komt het preventieve jaloerse gedrag van de partner met machiavellistische trekken deels voort uit het gebrek aan vertrouwen en geloof in de partner. Daarnaast zien personen met machiavellistische trekken hun partner vaak als minder betrouwbaar. Dit zou kunnen komen doordat personen die hoog scoren op machiavellisme vanuit zichzelf al een meer cynische en wantrouwende blik op de wereld hebben (Rauthmann, 2011). Dit wordt bevestigd door het onderzoek vanInáncsi en collega´s (2018) waarin zij vonden dat personen die hoog scoren op machiavellisme hun negatieve wantrouwende houding niet opzij kunnen zetten, zelfs niet in intieme relaties. Dit leidt volgens hen tot een gebrek aan vertrouwen in de partner en een negatief beeld van die partner. Volgens Brewer en Abell (2017) stimuleren deze gevoelens het manipulatieve en controlerende gedrag en hebben deze gedragingen als doel de afhankelijkheid van de partner te vergroten en diens zelfvertrouwen te verlagen. Dit maakt de partner vatbaarder voor manipulatie. De controle over de partner wordt op deze manier ingezet als vervanger voor vertrouwen. De resultaten van het onderzoek van Brewer en Abell (2017) laten een negatieve relatie zien tussen het vertrouwen en geloof in de relatie en negatief gedrag als controle en mishandeling. Samen met de resultaten van het onderzoek vanInáncsi en collega´s (2018) lijkt het er dus op dat vertrouwen in de relatie mogelijk een mediërende rol speelt in het positieve verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie.

Volgens Rempel en Holmes (1986) bestaat het vertrouwen in intieme relaties uit drie

fundamentele aspecten: voorspelbaarheid, betrouwbaarheid en geloof. Voorspelbaarheid richt zich op de consistentie en stabiliteit van het gedrag van de partner. Bij betrouwbaarheid wordt beoordeeld of de partner als persoon eerlijk, betrouwbaar en welwillend is. Geloof wordt gezien als het belangrijkste aspect van vertrouwen en omvat de gevoelens van vertrouwen in de relatie zelf en de verwachting dat de partner zorgzaam en responsief zal blijven in een onzekere toekomst. Rempel en Holmes (1986) omschrijven betrouwbaarheid en geloof als de belangrijkste onderdelen van vertrouwen in een relatie. Wat opvalt is dat ook juist deze twee componenten in het onderzoek van Brewer en Abell (2017) een negatief verband vertonen met negatief gedrag zoals controle, manipulatie en mishandeling. Deze gedragingen lijken op de gedragingen die vallen onder preventieve jaloezie. Dit wekt bij ons nogmaals de suggestie dat het vertrouwen in de relatie een mediërende rol zou kunnen hebben in het verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie.

Het Huidige Onderzoek

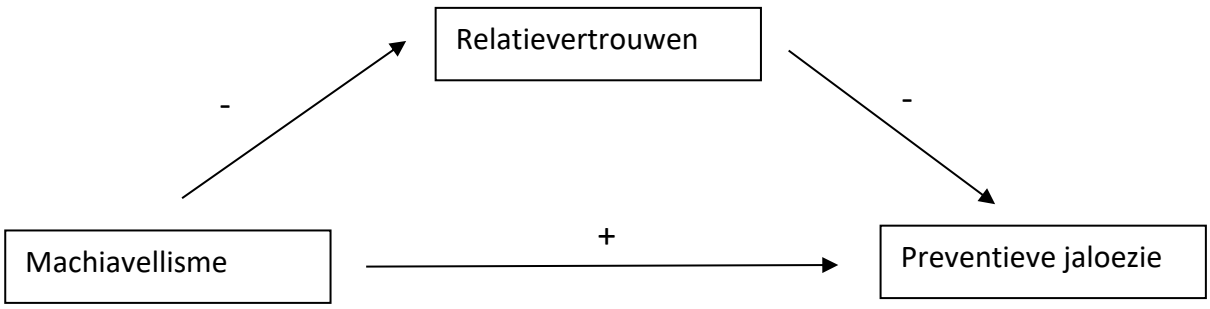
Onze studie is een toevoeging op het onderzoek van Barelds en Dijkstra (2021) naar de link tussen machiavellisme en preventieve jaloezie. Zij vonden dat machiavellisme een voorspeller is voor het vertonen van preventief jaloers gedrag, maar hebben geen onderzoek gedaan naar mogelijke mediërende factoren die dit verband verklaren. Ook is onze studie een goede aanvulling op het onderzoek van Ináncsi en collega´s (2018). Zij lieten zien dat personen die hoger scoren op machiavellisme een gebrek aan vertrouwen in de partner en een negatief beeld van de partner rapporteren, maar onderzochten hierbij niet welk effect dat had op jaloezie. Tot slot is onze studie een aanvulling op het onderzoek van Brewer en Abell (2017) over machiavellisme, relatievertrouwen en tevredenheid. Zij vonden dat machiavellisme een negatieve relatie heeft met relatievertrouwen en tevredenheid. In hun onderzoeksresultaten was ook te zien dat relatievertrouwen (betrouwbaarheid en geloof) negatief samen hangen met manipulatieve en controlerende gedragingen. In onze studie zullen

we onderzoek doen naar de mediërende rol van relatievertrouwen in het positieve verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie. Het onderzoeksmodel dat wij hiervoor gebruiken wordt in figuur 1 weergegeven.

Terugkijkend op het onderzoek van Barelds en Dijkstra (2021) lijkt machiavellisme een sterke voorspeller te zijn van preventief jaloers gedrag. Daarom verwachten wij dat H1: machiavellisme positief samenhangt met preventieve jaloezie. Gebaseerd op het onderzoek van Ináncsi en collega´s (2018) waarin machiavellisme negatief samenhangt met relatievertrouwen en op het onderzoek van Brewer en Abell (2017) waarin dit relatievertrouwen negatief samenhangt met preventieve jaloezie verwachten wij dat relatievertrouwen een mediërende rol speelt tussen machiavellisme en preventieve jaloezie. Onze tweede hypothese luidt daarom: H2: Wij verwachten dat relatievertrouwen de relatie tussen machiavellisme en preventieve jaloezie medieert.

Figuur 1

Het onderzoeksmodel

Methode

Deelnemers en Procedure

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van een online vragenlijst in Qualtrics. De dataverzameling vond plaats in samenwerking met zes psychologiestudenten van de Rijksuniversiteit Groningen. Verschillende onderzoeksvragen met betrekking tot partnerrelaties en jaloezie zijn samengevoegd in één vragenlijst. Voor het huidige onderzoek

zijn alleen de vragenlijsten voor machiavellisme, relatievertrouwen en preventieve jaloezie gebruikt. De participanten zijn geworven via sociale media en de persoonlijke netwerken van de onderzoekers. De vragenlijst werd verspreid via onder andere WhatsApp en werd verder gedeeld binnen de sociale kringen van de deelnemers. Deelname aan het onderzoek was vrijwillig. Voorafgaand aan deelname ontvingen participanten informatie over het doel en de inhoud van het onderzoek. Vervolgens werd gevraagd om geïnformeerde toestemming voor deelname en het gebruik van hun anonieme gegevens te geven. Wanneer participanten samen met hun partner deelnamen, werd hen gevraagd een unieke code te genereren en deze aan het begin van de vragenlijst in te vullen. Op deze manier konden de gegevens van partners aan elkaar worden gekoppeld terwijl de anonimiteit gewaarborgd bleef. Het invullen van de vragenlijst duurde ongeveer 15 minuten. Voor deelname aan het onderzoek golden als inclusiecriteria dat participanten minimaal 18 jaar oud waren en zich op het moment van deelname in een romantische partnerrelatie bevonden. Er werd geen maximale leeftijdsgrens of minimale relatieduur gehanteerd. Tijdens de analyse van de data zal er een regressieanalyse uitgevoerd worden waarbij het mediërende effect wordt onderzocht.

In totaal hebben $N = 245$ participanten de link naar de vragenlijst geopend waarvan $N = 198$ participanten zijn begonnen met het invullen van de vragenlijst. Vier participanten gaven geen geïnformeerde toestemming en werden uitgesloten van de analyse. Eén respondent had de vraag over zijn geslacht en dat van zijn partner verkeerd begrepen. Hij heeft hier als geslacht van hem ´oom´ ingevuld en dat van zijn partner als ´tante´. Dit hebben wij veranderd naar man en vrouw omdat wij het aannemelijk genoeg vonden dat dit de antwoorden hadden moeten zijn. Ook participanten die een groot deel van de vragenlijst niet hebben ingevuld zijn uitgesloten van de analyse. Als criterium hiervoor werd gehanteerd dat deelnemers werden verwijderd wanneer zij meer dan 10% van de vragen die werden gebruikt voor dit onderzoek niet hadden beantwoord. De uiteindelijke steekproef bestond daarmee uit

N = 182 participanten. Hiervan waren 87 man, 95 vrouw en 0 identificeerden zich anders. De leeftijd varieerde van 18 tot 84 jaar met een gemiddelde van 32.75 en een standaarddeviatie van 16.89.

Instrumenten

Jaloezie. Om jaloezie te meten hebben we in ons onderzoek gebruikgemaakt van de Three Types of Jealousy Scale (Barelds & Dijkstra, 2022). Deze vragenlijst meet drie soorten jaloezie: reactieve jaloezie (items 1 t/m 5), angstige jaloezie (items 6 t/m 10) en preventieve jaloezie (items 11 t/m 15). Alle items worden gescoord op een vijfpuntsschaal (zie Appendix). De antwoordschaal verschilt per vorm van jaloezie. Voor reactieve jaloezie lopen de antwoordopties van 1 = ‘niet vervelend’ tot 5 = ‘heel erg vervelend’. Voor angstige jaloezie van 1 = ‘nooit’ tot 5 = ‘altijd’ en voor preventieve jaloezie van 1 = ‘niet van toepassing’ tot 5 = ‘heel goed van toepassing’. Een voorbeeld van een item voor preventieve jaloezie is: 'Ik wil niet dat mijn partner teveel met andere mensen (van het geslacht waar uw partner op valt) in aanraking komt ’. Voor elk van de drie subschalen wordt de score berekend door de gemiddelde score van de items in die subschaal te nemen. De subschaal reactieve jaloezie heeft in ons onderzoek een goede betrouwbaarheid van $\lambda_2 = .806$ De subschaal angstige jaloezie heeft een goed geclassificeerde betrouwbaarheid met een score van $\lambda_2 = .837$ Tot slot heeft de subschaal preventieve jaloezie een betrouwbaarheid van $\lambda_2 = .757$ wat als voldoende geclassificeerd kan worden. In dit huidige onderzoek wordt alleen de schaal voor preventieve jaloezie gebruikt.

Machiavellisme. Voor het meten van machiavellisme is gebruikgemaakt van de verkorte versie van de Mach-IV (Hartog & Belschak, 2012). De vragenlijst bevat 8 items (zie Appendix) die allemaal worden gescoord op een vijfpuntsschaal. De antwoordopties lopen van 1 = ’sterk mee oneens’ naar 5 = ‘sterk mee eens’. Een voorbeelditem van de verkorte versie van de Mach-IV is: ‘Het is moeilijk vooruit te komen zonder hier en daar wat te

sjoemelen'. De verkorte versie van de Mach-IV heeft in dit onderzoek een betrouwbaarheid van $\lambda_2 = .747$ wat als voldoende geclassificeerd kan worden.

Relatievertrouwen. Voor het meten van het relatievertrouwen van de deelnemers hebben we gebruikgemaakt van een kortere versie van de Trust scale van Rempel en Holmes (1986). Deze hebben wij zelf vertaald door twee personen de lijst afzonderlijk te laten vertalen. Vervolgens hebben we deze lijsten naast elkaar gelegd en zijn we samen tot de beste vertaling gekomen. De oorspronkelijke vragenlijst bestond uit 18 items waarvan 9 positief en 9 negatief geformuleerde items. Negatief geformuleerde items zijn stellingen die tegengesteld zijn geformuleerd aan de variabele die wordt gemeten en daarom omgekeerd worden gescoord. Een voorbeeld van een negatief geformuleerd item is: 'Zelfs in vertrouwde omstandigheden ben ik er niet helemaal zeker van dat mijn partner twee keer op dezelfde manier zal reageren'. Om de lijst nog iets in te korten hebben we de 9 negatief geformuleerde items verwijderd waardoor de vragenlijst uiteindelijk uit 9 positieve items bestaat (zie Appendix). Deelnemers gaven antwoord op de stelling door middel van een likertschaal van 1 tot 7. Waarbij 1 staat voor 'helemaal mee oneens' en 7 staat voor 'Helemaal mee eens'. Een voorbeeld van een item uit deze vragenlijst is: 'Ik weet hoe mijn partner zich zal gedragen. Ik kan er altijd op rekenen dat mijn partner zich gedraagt zoals ik verwacht'. De verkorte versie van de Trust scale heeft in ons onderzoek een betrouwbaarheid van $\lambda_2 = .857$ wat als goed geclassificeerd kan worden.

Resultaten

Voor het analyseren van de resultaten is gebruik gemaakt van de dataset die op 19 mei is gedownload. Voorafgaand aan de analyse werd gecontroleerd op mogelijke schendingen van de assumpties van een regressieanalyse. Voor lineariteit, homoscedasticiteit en multicollineariteit (*VIF* = 1.0) werden geen ernstige schendingen gevonden. De analyse gaf aanwijzing voor een mogelijke schending van de normaliteitsassumptie die verklaard zou kunnen worden door een aantal uitschieters. Gezien de relatief grote steekproef ($N = 182$)

interpreteren wij deze schending niet als ernstig en verwachten wij dat de verdere analyses zonder problemen kunnen worden uitgevoerd en geïnterpreteerd.

In Tabel 1 worden de beschrijvende statistieken en de correlaties tussen de variabelen uit het huidige onderzoek weergegeven. Voor het interpreteren van de sterkte van de correlaties maken we gebruik van de richtlijnen van Cohen (1988). Volgens deze richtlijnen geldt een correlatie van $0.10 < r < 0.30$ als zwak, $0.30 < r < 0.50$ als matig $r > 0.50$ als sterk. In Tabel 1 is te zien dat machiavellisme een zwakke maar significante positieve correlatie heeft met preventieve jaloezie ($r = .206$, $p < .01$). Dit resultaat bevestigt onze eerste hypothese over het hoofdeffect waarin werd verwacht dat machiavellisme positief samenhangt met preventieve jaloezie.

Daarnaast is in Tabel 1 een zwakke maar significante negatieve correlatie te zien tussen machiavellisme en relatievertrouwen ($r = -.181$, $p < .05$). Ook is te zien dat relatievertrouwen zwak maar significant negatief correleert met preventieve jaloezie ($r = -.237$, $p < .01$). Deze resultaten wijzen er op dat er mogelijk sprake is van de mediërende rol van relatievertrouwen die wij verwachtten.

Het Mediërende Effect van Relatievertrouwen

Om de tweede hypothese te testen is gebruik gemaakt van de Process macro van Hayes (2013) voor SPSS. Hierbij is gebruik gemaakt van model 4 voor een enkele mediatie waarbij machiavellisme diende als onafhankelijke X variabele en preventieve jaloezie de rol had van een afhankelijke Y variabele. In dit model is relatievertrouwen als mediator geplaatst.

De analyse van het hoofdeffect tussen machiavellisme en preventieve jaloezie laat een positief significant effect zien ($b = .163$, $se = .071$, $p = .022$, 95% CI [.024; .303]). Dit resultaat bevestigt opnieuw onze eerste hypothese. Dat dit effect significant is zowel te zien aan de p-waarde als aan dat het getal 0 niet binnen het betrouwbaarheidsinterval ligt. Uit de analyse van het mediatie-effect en het bijhorende 95% betrouwbaarheidsinterval kunnen wij

concluderen dat er geen significant mediatie effect gevonden is (*b* = .032, *SE* = .025, 95% *CI* [-.009; .087]). Dit concluderen wij omdat, het getal 0 binnen het betrouwbaarheidsinterval ligt. Dit resultaat biedt geen ondersteuning voor onze tweede hypothese waarin wij stelden dat de relatie tussen machiavellisme en preventieve jaloezie wordt gemedieerd door relatievertrouwen.

Tabel 1

Gemiddelden, Standaarddeviaties en Correlaties

	M	*SD*	Machiavellisme	Preventieve Jaloezie	Relatievertrouwen
Machiavellisme	2.288	.573	1		
Preventieve Jaloezie	1.496	.604	.206**	1	
Relatievertrouwen	5.883	.767	-.181*	-.237**	1

* $p < .05$

** $p < .01$

Discussie

In het huidige onderzoek is gekeken naar de relatie tussen machiavellisme en preventieve jaloezie en de mogelijke mediërende rol van relatievertrouwen hierin. In de eerste hypothese van het onderzoek werd de verwachting gesteld dat machiavellisme positief samenhangt met preventieve jaloezie. Deze eerste hypothese werd gesteld op basis van eerdere resultaten in het onderzoek van Barelds en Dijkstra (2021) waarin zij stelden dat machiavellistische trekken een voorspeller zijn voor het vertonen van preventief jaloers gedrag. Dit resultaat werd ondersteund door het onderzoek van Brewer en Abell (2016) die

onderzoek deden naar het gedrag van machiavellistische personen tijdens en bij het beëindigen van een partnerrelatie.

De resultaten bieden ondersteuning voor de eerste hypothese. Er werd een positief verband gevonden tussen machiavellisme en preventieve jaloezie. Dit komt overeen met de bevindingen in het onderzoek van Barelds en Dijkstra (2021) waarin machiavellisme de sterkste voorspeller was van preventieve jaloezie. Ons onderzoek bevestigt het beeld dat door zowel Barelds en Dijkstra (2021) als door Brewer en Abell (2016) werd geschetst waarin personen met machiavellistische trekken vaker controlerende en manipulatieve strategieën inzetten binnen hun relatie en bij het vertonen van preventief jaloers gedrag.

De tweede hypothese die werd gesteld was de verwachting dat relatievertrouwen het verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie medieert. Deze tweede hypothese werd gesteld op basis van het onderzoek vanInáncsi en collega´s (2018) waarin werd gevonden dat machiavellisten hun negatieve wantrouwende houding niet opzij kunnen zetten waardoor ze dit doortrekken in hun relaties. Dit leidt volgensInáncsi en collega´s (2018) tot een gebrek aan vertrouwen in de partner en een negatief beeld van die partner. Volgens het onderzoek van Brewer en Abell (2017) is dit gebrek aan vertrouwen en geloof de oorzaak van het vertonen van het preventief jaloerse gedrag van de partner met machiavellistische trekken. Deze twee onderzoeken maken dat er in de tweede hypothese wordt gesproken over een mogelijk mediërende rol van relatievertrouwen.

Echter werd er voor de tweede hypothese geen ondersteuning gevonden. Relatievertrouwen bleek het verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie niet te mediëren ondanks dat het verband tussen machiavellisme en relatievertrouwen en tussen relatievertrouwen en preventieve jaloezie hier wel de suggestie toe wekten. Het niet vinden van ondersteuning voor de tweede hypothese is ook een opvallende bevinding aangezien de onderzoeken vanInáncsi en collega´s (2018) en van Brewer en Abell (2017) ook

aanwijzingen gaven voor deze mediërende rol. Een verklaring voor het niet vinden van steun voor de tweede hypothese kan mogelijk gevonden worden in de lage gemiddelde scores op machiavellisme en preventieve jaloezie. Deze lage gemiddelde scores suggereren dat er weinig spreiding was op de scores van deze tests. Dit wordt ook wel het restriction of range probleem genoemd. Een beperkte spreiding leidt vaak tot een onderschatting van de correlaties, waardoor verbanden soms minder sterk of niet significant naar voren komen. Het is daarom mogelijk dat een bestaand mediatieverband in deze studie niet zichtbaar werd door de beperkte variatie binnen de steekproef.

Sterktes en Beperkingen

Een sterk punt van het huidige onderzoek is de betrouwbaarheid van de gebruikte vragenlijsten. Alle schalen van de vragenlijsten varieerden in classificatie van voldoende tot goed. Dit wijst erop dat de items uit de vragenlijsten consistent hetzelfde construct meten. Daarnaast is variatie in leeftijd binnen de groep respondenten ook een sterk punt. Hierdoor zijn de resultaten niet alleen van toepassing op bijvoorbeeld studenten maar hebben ze betrekking op meerdere levensfasen.

Een mogelijke beperking van dit onderzoek is dat er niet volledig aan de normaliteitsassumptie werd voldaan. Ondanks dat de mogelijke schending beperkt leek en de steekproefomvang ($N = 182$) groot genoeg lijkt om de regressieanalyse zonder problemen uit te voeren kan het zijn dat deze mogelijke schending invloed heeft gehad op de resultaten.

Een andere mogelijke beperking van het onderzoek die zou kunnen bijdragen aan de verklaring voor het uitblijven van het mediatie-effect kan liggen in het inkorten van het meetinstrument voor relatievertrouwen. Ondanks dat de betrouwbaarheid voor de korte versie van de Trust scale goed was, is er in deze korte versie geen gebruik gemaakt van de drie verschillende subschalen: voorspelbaarheid, betrouwbaarheid en geloof. Het inkorten van de lijst en daarmee het verdwijnen van de subschalen kan invloed hebben gehad op de resultaten

van het onderzoek. Toekomstig onderzoek zou gebruik kunnen maken van de volledige vragenlijsten om zo een completer en diverser beeld van de score op relatievertrouwen te krijgen. Toekomstig onderzoek zou ervoor kunnen kiezen om daarbij de nadruk te leggen op de subschalen betrouwbaarheid en geloof, omdat deze twee componenten in het onderzoek van Brewer en Abell (2017) een negatief verband vertoonden met negatief gedrag zoals controle, manipulatie en mishandeling. Deze gedragingen lijken overeenkomsten te hebben met het gedrag dat voorkomt in preventieve jaloezie. Specifiek onderzoek naar de mediërende rol van de subschalen betrouwbaarheid en geloof kan bijdragen aan een meer gedetailleerd inzicht in de mechanismen die ten grondslag liggen aan het verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie.

Een volgende beperking van het onderzoek is dat de steekproef bestond uit respondenten die voornamelijk werden geworven via persoonlijke netwerken. Dit kan leiden tot een selectieve groep, omdat deelnemers uit eigen sociale netwerken mogelijk op elkaar lijken wat betreft opleidingsniveau, sociale achtergrond of andere relevante kenmerken. Dit maakt dat de resultaten mogelijk niet zomaar gegeneraliseerd kunnen worden naar andere groepen. Toekomstig onderzoek zou daarom kunnen kiezen voor een andere manier van verspreiding van de vragenlijsten bijvoorbeeld via onderzoeksplatforms, aselecte steekproeftrekking of door gebruik te maken van personen die op een wachtlijst staan voor een hulpvraag bij machiavellisme of preventieve jaloezie.

Ook is er gebruikgemaakt van zelfrapportage wat bij een sociaal gevoelig onderwerp als jaloezie en een negatief persoonlijkheidskenmerk als machiavellisme kan leiden tot meer sociaal wenselijke antwoorden. Daarom zou toekomstig onderzoek ervoor kunnen kiezen om de partner vragen te laten beantwoorden over het jaloerse gedrag of het karakter van de ander om het geven van sociaal wenselijke antwoorden over het eigen gedrag en karakter te beperken.

Tot slot is het belangrijk te benoemen dat in het huidige onderzoek sprake is van een cross-sectioneel ontwerp. Dit houdt in dat de gegevens op één specifiek moment zijn verzameld via een online vragenlijst. Wat betekent dat het niet mogelijk is om een uitspraak te doen over de causaliteit. Toekomstig onderzoek zou gebruik kunnen maken van een longitudinaal of experimenteel onderzoeksontwerp om de verwachtte causaliteit van de verbanden te onderzoeken.

Theoretische en Praktische Implicaties

Dit onderzoek bevestigt het positieve verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie dat in eerder onderzoek van bijvoorbeeld Barelds en Dijkstra (2021) gevonden werd. Daarmee bevestigt ons onderzoek dat preventieve jaloezie mogelijk 'duisterder' is dan dat voorheen gedacht werd. Daarnaast laat ons onderzoek zien dat de verklarende mechanismen misschien anders of complexer liggen dan slechts het gebrek aan relatievertrouwen. Dit is in strijd met de verwachting die werd gebaseerd op de resultaten van het onderzoek vanInáncsi en collega´s (2018) en het onderzoek van Brewer en Abell (2017). Deze tegenstrijdige bevinding zou kunnen suggereren dat de 'duistere' aard van preventieve jaloezie mogelijk meer voorkomt uit een fundamentele strategische behoefte aan macht en controle dan uit een reactie op het gebrek aan relatievertrouwen (Barelds en Dijkstra, 2021; Brewer en Abell, 2017). Toekomstig onderzoek zou daarom de fundamentele behoefte aan macht en controle als mediërende factor tussen machiavellisme en preventieve jaloezie kunnen onderzoeken. Om op die manier meer kennis op te doen over de verklarende mechanismen achter het verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie. Samenvattend bevestigt het huidige onderzoek dus bestaande bevindingen over het verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie en draagt het bij aan het uitbreiden van de kennis over psychologische mechanismen die ten grondslag liggen aan deze preventieve jaloezie.

Praktisch gezien zijn de resultaten relevant voor de inrichting van relatietherapie. Het

begrijpen van het verband tussen machiavellisme en preventieve jaloezie is belangrijk voor het waarborgen van de kwaliteit en veiligheid binnen relaties waarin machiavellisme en preventief jaloers gedrag een rol spelen. Uit het onderzoek vanInáncsi en collega´s (2018) blijkt dat het machiavellisme van een vrouw het relatievertrouwen van haar mannelijke partner ondermijnde terwijl het machiavellisme van mannen de investering in de relatie van de vrouwelijke partner verlaagde. Dit benadrukt nogmaals de complexiteit van persoonlijkheid en jaloezie in partnerrelaties. Wanneer er sprake is van preventief jaloers gedrag bij een partner met machiavellistische trekken, suggereert ons onderzoek dat slechts het vergroten van het relatievertrouwen mogelijk niet genoeg is om het preventief jaloerse gedrag te verminderen. De focus zou mogelijk moeten liggen op het herkennen van manipulatieve patronen en de onderliggende behoefte aan macht. Verder onderzoek zal nodig zijn om deze suggestie te bevestigen.

Referenties

Barelds, D., & Dijkstra, P. (2022, 15 september). *Meten van drie soorten jaloezie met de Three Types of Jealousy Scale*. Tijdschrift Voor Gedragstherapie en Cognitieve Therapie. https://www.tijdschriftgedragstherapie.nl/edities/tg-2022-3/5/Meten-van-drie-soorten-jaloezie-met-de-Three-Types-of-Jealousy-Scale

Barelds, D. P. H., & Dijkstra, P. (2021). Exploring the link between bright and dark personality traits and different types of jealousy. *Psihologijske Teme*, *30*(1), 77–98. https://doi.org/10.31820/pt.30.1.4

Brewer, G., & Abell, L. (2016). Machiavellianism and romantic relationship dissolution. *Personality And Individual Differences*, *106*, 226–230. https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.11.001

Brewer, G., & Abell, L. (2017). Machiavellianism, relationship satisfaction, and romantic relationship quality. *Europe's Journal Of Psychology*, *13*(3), 491–502. https://doi.org/10.5964/ejop.v13i3.1217

Buss, D. M., & Haselton, M. (2005). The evolution of jealousy. *Trends in Cognitive Sciences*, *9*(11), 506–507. https://doi.org/10.1016/j.tics.2005.09.006

Buunk, B. P. (1997). Personality, birth order and attachment styles as related to various types of jealousy. *Personality And Individual Differences*, *23*(6), 997–1006. https://doi.org/10.1016/s0191-8869(97)00136-0

Carton, H., & Egan, V. (2016). The dark triad and intimate partner violence. *Personality And Individual Differences*, *105*, 84–88. https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.09.040

Dijkstra, P., & Buunk, A. P. (1998). Jealousy as a function of rival characteristics: An evolutionary perspective. Personality and Social Psychology Bulletin, 24, 1158–1166. https://doi.org/10.1177/01461672982411003

Hartog, D. N. D., & Belschak, F. D. (2012). Work Engagement and Machiavellianism in the Ethical Leadership Process. *Journal Of Business Ethics*, *107*(1), 35–47. https://doi.org/10.1007/s10551-012-1296-4

Ináncsi, T., Pilinszki, A., Paál, T., & Láng, A. (2018). Perceptions of close relationship through the Machiavellians´ dark glasses: Negativity, distrust, self-protection against risk and dissatisfaction. *Europe's Journal Of Psychology*, *14*(4), 806–830. https://doi.org/10.5964/ejop.v14i4.1550

Miceli, M., & Castelfranchi, C. (2007). The envious mind. *Cognition & Emotion*, *21*(3), 449–479. https://doi.org/10.1080/02699930600814735

Jonason, P. K., & Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, *22*(2), 420–432. https://doi.org/10.1037/a0019265

Papa, C., Uvelli, A., Franquillo, A. C., Floridi, M., Perdighe, C., Mancini, F., & Pugliese, E. (2026). Measuring jealousy in intimate relationships: A systematic review of instruments and their psychometric qualities. *Current Psychology*, *45*(3). https://doi.org/10.1007/s12144-025-08635-9

Paulhus, D. L., Williams, K. M., & Department of Psychology, The University of British Columbia. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal Of Research in Personality*, *36*, 556–563. https://www2.psych.ubc.ca/~dpaulhus/research/OCT/ARTICLES%20&%20CHAPTERS/JRP%202002%20Paulhus-Williams.pdf

Pfeiffer, S. M., & Wong, P. T. P. (1989). Multidimensional jealousy. *Journal Of Social And Personal Relationships*, *6*(2), 181–196. https://doi.org/10.1177/026540758900600203

Rauthmann, J. F. (2011). Towards multifaceted Machiavellianism: Content, factorial, and construct validity of a German Machiavellianism Scale. *Personality And Individual Differences*, *52*(3), 345–351. https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.10.038

Rempel, J. K., & Holmes, J. G. (1986). Trust in close relationships. *Journal Of Personality And Social Psychology*, *49*.

Appendix A

Three Types of Jealousy Scale (Barelds & Dijkstra, 2022)

De volgende vragen gaan over jaloezie. We willen u vragen te denken aan de intieme relatie die u nu heeft. Klik bij de vragen steeds het antwoord aan dat het meest op u van toepassing is.

Reactief

Hoe zou u het vinden wanneer uw partner het volgende zou doen?

	Niet vervelend 1	Beetje vervelend 2	Tamelijk vervelend 3	Erg vervelend 4	Heel erg vervelend 5
Flirten met een ander.	○	○	○	○	○
Hele persoonlijke dingen bespreken met iemand van het geslacht waar uw partner op valt.	○	○	○	○	○
Seksueel contact hebben met een ander.	○	○	○	○	○
Intiem dansen met iemand van het geslacht waar uw partner op valt.	○	○	○	○	○
Iemand van het geslacht waar uw partner op valt bij een afscheid of begroeting op de mond zoenen.	○	○	○	○	○

Angstig

In hoeverre heeft u de volgende ervaringen?

	Nooit 1	Zelden 2	Soms 3	Vaak 4	Altijd 5
Ik maak me er zorgen over dat mijn partner iemand anders aantrekkelijker vindt dan mij.	○	○	○	○	○
Ik pieker erover dat mijn partner met iemand anders een seksuele relatie zou kunnen hebben.	○	○	○	○	○
Ik ben bang dat mijn partner seksueel in iemand anders geïnteresseerd is.	○	○	○	○	○
Ik maak me zorgen over wat er allemaal wel niet kan gebeuren wanneer mijn partner met andere personen (van het geslacht waar uw partner op valt) in aanraking komt.	○	○	○	○	○
Ik pieker erover dat mijn partner mij zou kunnen	○	○	○	○	○

verlaten voor een ander.

Preventief

In hoeverre zijn de volgende uitspraken op u van toepassing?

	Niet van toepassing 1	2	3	4	Heel goed van toepassing 5
Ik wil niet dat mijn partner teveel met andere mensen (van het geslacht waar uw partner op valt) in aanraking komt.	○	○	○	○	○
Het is voor mij niet acceptabel dat mijn partner vriendschappelijk omgaat met andere mensen (van het geslacht waar uw partner op valt).	○	○	○	○	○
Ik verlang van mijn partner dat hij/zij niet naar andere mensen (van het geslacht waar uw partner op valt) kijkt.	○	○	○	○	○
Ik ben nogal bezitterig wat mijn partner betreft.	○	○	○	○	○
Ik vind het moeilijk om mijn partner vrij te laten.	○	○	○	○	○

Mach-IV (Hartog & Belschak, 2012).

De onderstaande stellingen hebben betrekking op persoonlijkheidseigenschappen. We willen u vragen aan te geven in hoeverre u het met deze stellingen eens bent. De antwoordopties lopen van 1 = helemaal mee oneens tot 5 = helemaal mee eens.

	Sterk mee oneens 1	Mee oneens 2	Niet mee oneens/ niet mee eens 3	Mee eens 4	Sterk mee eens 5
De beste manier om met mensen om te gaan, is door ze te te vertellen wat ze willen horen.	○	○	○	○	○
Over het algemeen zullen mensen niet hard werken, tenzij ze ertoe worden gedwongen.	○	○	○	○	○
Iemand die iedereen vertrouwt, vraagt om moeilijkheden.	○	○	○	○	○
Het is moeilijk vooruit te komen zonder hier en daar wat te sjoemelen.	○	○	○	○	○
Het is het beste ervan uit te gaan dat iedereen zich vals gedraagt	○	○	○	○	○

als hij/zij daartoe de kans krijgt.							
Je moet nooit de werkelijke reden vertellen waarom je iets doet, tenzij het nuttig is om dat te doen.	○	○	○	○	○		
Het is verstandig om belangrijke mensen te vleien.	○	○	○	○	○		
Het grootste verschil tussen de meeste misdadigers en gewone mensen is dat misdadigers zo stom zijn zich te laten betrappen.	○	○	○	○	○		

Trust scale (Rempel en Holmes, 1986).

De volgende stellingen hebben betrekking op relatievertrouwen. We willen u vragen aan te geven in hoeverre u het met deze stellingen eens bent. De antwoordopties lopen van 1 = helemaal mee oneens tot 7 = helemaal mee eens.

	Helemaal mee oneens 1	Mee oneens 2	Enigszins mee oneens 3	Neutraal 4	Enigszins mee eens 5	Mee eens 6	Helemaal mee eens 7
Ik weet hoe mijn partner zich zal gedragen. Ik kan er altijd op rekenen dat mijn partner zich gedraagt zoals ik verwacht.	○	○	○	○	○	○	○
Ik heb gemerkt dat mijn partner een zeer betrouwbaar	○	○	○	○	○	○	○

persoon is, vooral als het gaat om belangrijke zaken.							
Hoewel dingen kunnen veranderen en de toekomst onzeker is, heb ik er vertrouwen in dat mijn partner altijd bereid zal zijn mij te steunen, wat er ook gebeurt.	○	○	○	○	○	○	○
Mijn partner is een erg eerlijk persoon. Zelfs als mijn partner ongeloofwaardig e uitspraken zou doen, kunnen mensen erop vertrouwen dat wat hij/zij zegt waar is.	○	○	○	○	○	○	○
Mijn partner heeft bewezen een trouw persoon te zijn. Ongeacht met wie mijn partner een relatie zou hebben, hij/zij zou nooit ontrouw zijn. Zelfs niet als er absoluut geen kans zou zijn om betrapt te worden.	○	○	○	○	○	○	○
Ik maak me nooit zorgen dat onvoorspelde	○	○	○	○	○	○	○

conflicten en ernstige spanningen onze relatie kunnen schaden, omdat ik weet dat we elke storm kunnen doorstaan.							
Ik ben bekend en vetrouwd met de gedragspatronen die mijn partner heeft ontwikkeld en ik verwacht dus dat hij/zij zich op een bepaalde manier zal gedragen.	○	○	○	○	○	○	○
Ik voel me volledig zeker bij het aangaan van onbekende, nieuwe situaties, omdat ik weet dat mijn partner mij nooit zal teleurstellen.	○	○	○	○	○	○	○
Mijn partner gedraagt zich op een consistente manier.	○	○	○	○	○	○	○

Appendix B

Samenvatting AI-gebruik

- Geburikte AI-systeem: ChatGPT https://chatgpt.com/
- Gebruikte definitieve prompots: ‘Wat is het restricted range problem?’. ‘Vat het artikel van Brewer en Abell (2017) samen’. ‘Loopt deze zin vloeiend en zijn de woorden correct gespeld?’.
- Toepassing: De prompt over het restricted range probleem is gebruikt om zelf deze term beter te begrijpen en het daarmee in de context van het huidige onderzoek te kunnen plaatsen. De prompt voor het laten samenvatten van artikelen in ChatGPT is gebruikt om efficiënter literatuur onderzoek te kunnen doen. Door artikelen te laten samenvatten kon sneller worden beoordeeld of het artikel bruikbaar was voor het onderzoek. De prompt over de vloeiende zinnen en correcte spelling van de woorden zijn gebruikt als feedback op de leesbaarheid en correctheid van zelf geschreven stukken.
- Aanpassingen. De prompt over het restricted range probleem heeft alleen de eigen kennis vergroot. Het interpreteren van de resultaten en het schrijven van de discussie is zelfstandig gedaan. De prompt over het samenvatten van de artikelen is alleen gebruikt voor de voorselectie van artikelen. De geselecteerde literatuur is uiteindelijk zelf gelezen en zelfstandig verwerkt in de these. De prompt over de leesbaarheid van de zinnen en correctheid van de spelling van de woorden is alleen gebruikt voor zelf gemaakte zinnen waar ik over twijfelede. Op suggestie van ChatGPT heb ik soms een punt of komma toegevoegd of de spelling van een woord hersteld.